

L-Eżamijiet Annwali għall-Iskejjel Medji 2022

IT-TMIEN SENA

L-ISTORJA

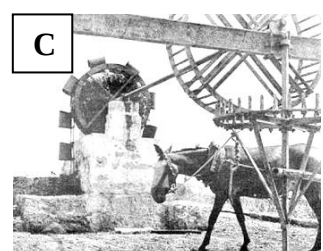
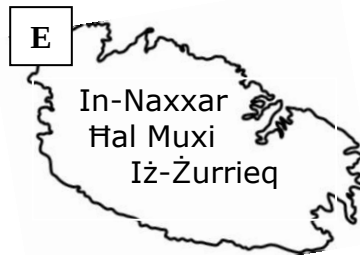
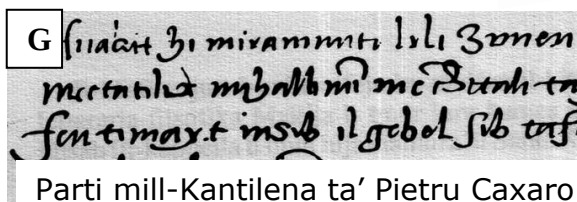
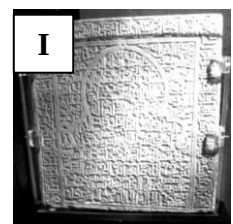
IL-HIN: Siegha

L-Isem: _____

Il-Klassi: _____

1. Hares lejn l-istampi dwar Żmien l-Gharab f'Malta u wieġeb kif mitlub.

1.1 Ikteb l-ittra ta' kull stampa hdejn il-qasam li jaqbel fit-tabella ta' taħt. **L-ewwel waħda mogħtija bħala eżempju.** L-ittri **kollha** jridu jintużaw.

	Qasam	Stampa jew Stampi
1.1.1	Ilbies	A
1.1.2	Reliġjon	
1.1.3	Arkitettura	
1.1.4	Lingwa u Ismijiet ta' postijiet	
1.1.5	Agrikoltura/Biedja	

(Total: 8 marki)

2. Hares lejn dawn is-sorsi mbagħad wiegeb il-mistoqsijiet dwar il-Vikingi u n-Normanni.

Sors A. Attakk tal-Vikingi

Sors B. Il-firxa tan-Normanni

2.1 Agħti **żewġ** raġunijiet li wasslu lill-Vikingi sabiex jivvjaġġaw lejn postijiet oħra.

a. _____ (2)

b. _____ (2)

2.2 Ikteb sentenza biex turi minn xiex kienu jgħaddu n-nies li kienu jiġu attakkati mill-Vikingi.

_____ (2)

2.3 Ikteb sentenza qasira dwar dawn il-karatteristiċi taċ-ċiviltà tal-Vikingi:

a. religjon: _____ (2)

b. kitba: _____ (2)

c. dgħajjes: _____ (2)

2.4 Kif tissejjaħ l-art fit-Tramuntana ta' Franza fejn marru jgħixu xi Vikingi fis-sena 911 u li hi mmarkata b'ċirku f'sors B?

_____ (1)

2.5 Semmi bidla **waħda** fil-mod ta' ħajja ta' dawn il-Vikingi li marru joqogħdu fi Franza.

_____ (2)

2.6 Uża l-mappa ta' sors B u semmi **tliet** postijiet oħra fejn infirxu n-Normanni matul is-seklu 11.

_____ (3)

(Total: 18-il marka)

3. Aqra s-sors u wieġeb il-mistoqsijiet dwar il-wasla tan-Normanni f'Malta fl-1091.

L-għada, mas-sebħ, [il-Konti Ruġġieru] resaq qrib il-belt, assedjaha, u baġhat lis-suldati tiegħu biex jaħtfu u jisirqu l-gżira. Minhabba f'hekk, il-Qâdi, l-imħallef suprem tal-gżira, u l-abitanti ... talbu permess biex jidhru quddiem il-Konti sabiex jiftehmu dwar il-paċi. Wara diskussjoni twila ... huma offrew li jagħtuh l-ilsiera Nsara, iż-żwiemel, il-bgħula u l-armi kollha li kellhom. Wara li qablu li jhallsu l-ħaraġ kull sena, huma ħalfu lealtà lejn il-Konti u ... għamlu alleanza miegħu.

Sors C: Traduzzjoni ta' parti mill-kitba ta' Geoffrey Malaterra.

3.1 Qabbel dan il-kliem billi tikteb in-numru ħdejn it-tifsira. L-ewwel waħda mogħtija bħala eżempju. (4)

1	ħaraġ		fedeltá, ubbidjenza
2	bgħula		il-mexxej Musulman ta' Malta
3	assedju	1	somma flus li kellha tingħata kull sena mill-Maltin lin-Normanni fi Sqallija
4	lealtà		attakk fit-tul fuq belt jew kastell
5	Qâdi		annimali li kienu jintużaw fil-biedja u l-ġarr ta' affarijiet

3.2 Min kiteb is-silta ta' sors C? _____ (1)

3.3 X'evidenza hemm fis-sors li turi li l-Qâdi u l-Maltin ma kinux lesti li jkomplu jiġġieldu kontra n-Normanni?

_____ (3)

3.4 X'effett seta' kellu fuq il-Maltin il-fatt li tteħdulhom l-armi kollha?

_____ (3)

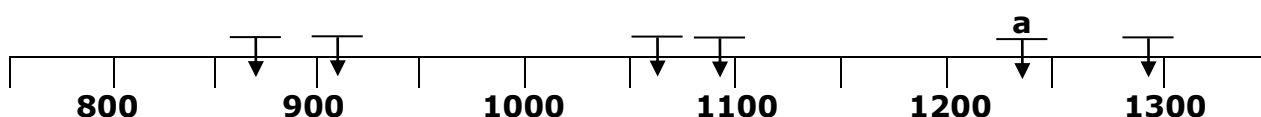
3.5 Taħseb li l-Konti Ruġġieru u n-Normanni keċċew lill-mexxejja Għarab minn Malta? Sib evidenza fis-sors sabiex issostni t-tweġiba tiegħek.

_____ (3)

(Total: 14-il marka)

4. Poġġi dawn il-ġrajjet f'ordni kronoloġiku fuq ir-riga taż-żmien ta' taħt billi tikteb l-ittra ta' kull ġrajja. L-ewwel waħda mogħtija bħala eżempju. (5)

a	Gilibertu Abate jagħmel rapport dwar Malta fuq ordni ta' Federiku II.
b	Il-Vikingi jmorru joqogħdu fit-Tramuntana ta' Franza fis-sena 911.
c	L-Għarab jirbħu lil Malta mingħand il-Bizantini fis-sena 870.
d	In-Normanni jirbħu lill-Ingilterra wara l-Battalja ta' Hastings fl-1066.
e	It-tmiem tal-gwerer tal-Kruċjati fl-Art Imqaddsa fl-1291.
f	Il-Konti Ruġġieru jattakka u jirbaħ il-Gżejjer Maltin fl-1091.

(Total: 5 marki)

5. Aġmel linja taħt it-tweġiba t-tajba dwar ir-Rinaxximent.

5.1 Il-kelma *Rinaxximent* ġejja mil-lingwa Franċiża li tfisser:

tip ta' marda, il-klassi tan-nofs, twelid mill-ġdid, mewt. (1)

5.2 Il-perjodu tar-Rinaxximent kien bejn is-sekli:

10 u 11, 14 u 16, 9 u 15, 18 u 20. (1)

5.3 Liema wieħed/waħda minn dawn kellu influwenza qawwija fuq Żmien ir-Rinaxximent?

il-Preistorja, ir-Rivoluzzjoni Neolitika, iż-Żmien Klassiku, iż-Żmien Modern. (1)

5.4 Raġuni għaliex ir-Rinaxximent beda fl-Italja:

il-preżenza tal-Papa, gwerer ċivili, il-ġid u l-kummerċ, popolazzjoni kbira. (1)

5.5 Minħabba li żdied l-interess u l-għarfien f'ħafna oqsma, ir-Rinaxximent wassal għal ftuħ ta' aktar:

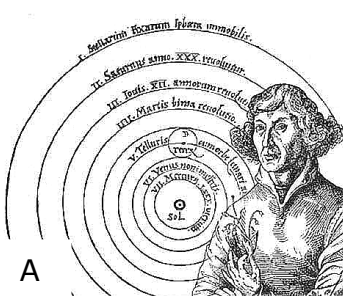
kastelli, universitajiet, skejjel, djar. (1)

(Total: 5 marki)

6. Ahdem dan it-taħriġ dwar Żmien ir-Rinaxximent.

6.1 Qabbel dawn it-temi mal-istampi. **L-ewwel waħda mogħtija bħala eżempju.**(10)

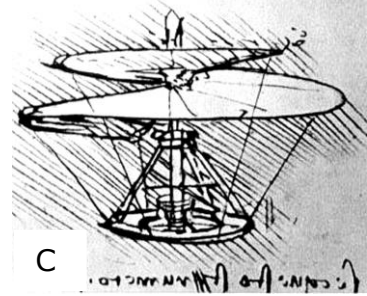
astronomija, arkitettura, skultura, anatomija, inginerija, pittura

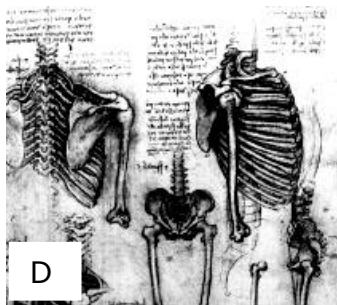
astronomija

B

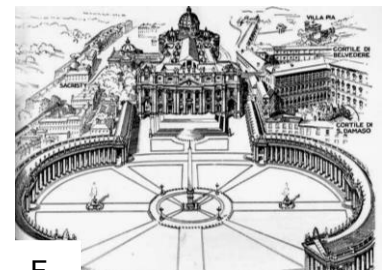
C

D

E

F

6.2 Semmi **waħda** mill-pitturi magħmula minn Leonardo da Vinci.

(2)

6.3 Spjega differenza **waħda** bejn il-pitturi ta' Żmien ir-Rinaxximent meta mqabbla ma' pitturi Medjevali.

(3)

6.4 Ghaliex il-poeżija *La Divina Commedia* ta' Dante Alighieri hi meqjusa importanti?

(2)

6.5

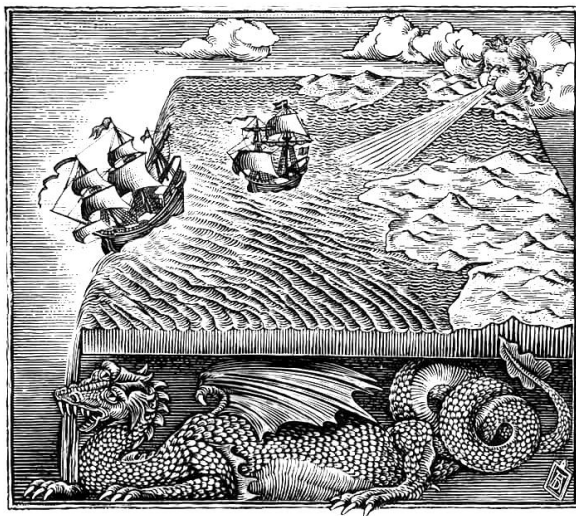

Spjega għaliex il-magna tal-istampar ta' Johannes Gutenberg hi meqjusa bħala invenzjoni ferm importanti tar-Rinaxximent.

(3)

(Total: 20 marka)

7. Ifli u aqra dawn is-sorsi, imbagħad wieġeb il-mistoqsijiet.

Sors D. Xena li turi kif xi nies tal-Medjuevu kienu jimmaginaw li kienet id-dinja.

Matul ir-Rinaxximent, bosta merkanti u mexxejja taw flus u ħallsu sabiex kaptani tal-baħar jivvjagġaw lejn postijiet ġodda u jagħmlu l-kummerċ. Il-progress qawwi fil-bini tax-xwieni għen lill-Portugall u lil Spanja jsibu rotot ġodda ta' tbaħħir li jieħdu inqas ħin u biex jibnu imperi barra mill-Ewropa.

Sors E. Żmien l-Esplorazzjoni

7.1 X'hemm f'sors D li juri li ħafna nies ta' Żmien il-Medjuevu ma kinux jafu dwar kif kienet id-dinja?

_____ (2)

7.2 Għaliex pajjiżi bħall-Portugall u Spanja xtaqu jsibu rotot ġodda lejn il-Lvant?

_____ (3)

7.3 Semmi invenzjoni **waħda** li permezz tagħha kien possibbli li jinstabu rotot ġodda ta' tbaħħir fi Żmien ir-Rinaxximent u għid għaliex.

_____ (3)

7.4 Semmi konsegwenza **waħda** tal-iskoperta ta' rotot ġodda bil-baħar fi Żmien ir-Rinaxximent.

_____ (2)

(Total: 10 marki)

8. Aqra dan is-sors imbagħad wieġeb il-mistoqsijiet dwar il-Kruċjati.

Meta l-Franki (l-Insara) raw b'kemm saħħa l-Musulmani kienu qed jattakkaw, kemm l-isparar kien kontinwu u effettiv, u kemm dawk li jhaffru kienu qed iwaqqgħu s-swar ... huma qatgħu qalbhom u l-mexxejja tagħhom iltaqgħu sabiex jiddiskutu. Huma ftehm u li jitolbu lil Saladin li jhallihom joħorgu mill-belt u jtilqu mingħajr ma jiġrilhom ħsara u jagħtu l-belt ta' Ġerusalem lil Saladin.

Sors F. Kitba minn storiku Għarbi li għex bejn l-1160 u l-1233, dwar ir-rebħa ta' Ġerusalem minn Saladin fis-sena 1187.

8.1 Min kien Saladin imsemmi f'sors F?

_____ (2)

8.2 Minn sors F, semmi **żewġ** modi kif s-suldati ta' Saladin attakkaw il-belt ta' Ġerusalem.

a. _____ (2)

b. _____ (2)

8.3 Għaliex taħseb li l-Insara talbu lil Saladin sabiex ihallihom jtilqu minn Ġerusalem?

_____ (2)

8.4 Għaliex sors F hu meqjus bħala sors primarju?

_____ (2)

(Total: 10 marki)

